

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שופטים

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כד

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ותשע לבריאה

שנת השישים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

שנת הקהל

לזכות

החייל ב"צבאות השם" שניאור זלמן שי
ליום הולדתו השישי לאויוש"ט,
ביום, וא"ו אלול, ה"י תהא שנת סימן טוב
ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת שרה שיחיו גורביץ

*

לזכות

החייל ב"צבאות השם" ישראל צבי שי
לרגל היכנסו בבריתו של אאע"ה ביום י"ז סיון ה"י תהא שנת סימן טוב
החיילת ב"צבאות השם" טשארנא גיטל תחי'
ליום הולדתה השני לאויוש"ט,
ביום כ"ו מנחם-אב ה"י תהא שנת סימן טוב
אחותה החיילת ב"צבאות השם" רבקה רחל תחי'
ליום הולדתה השביעי לאויוש"ט,
ביום ל' מנחם-אב - אדר"ח אלול ה"י תהא שנת סימן טוב
אחי החייל ב"צבאות השם" פסח חיים מנחם שי
ליום הולדתו החמישי לאויוש"ט,
ביום י"ב מנחם-אב ה"י תהא שנת סימן טוב

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' אלי' וזוגתו מרת שושנה ברכה שיחיו ניומאן

נדפס ע"י זקניהם

הרה"ת ר' יהודה ליב וזוגתו מרת זיסל שיחיו ניומאן
הווי"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל שיחיו סטראל

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

שופטים

א. הוספת שלש ערי מקלט

לאחר הציווי בפרשתנו¹ שכאשר "יכרית ה' אלקיך את הגויים... וירשתם..."², יש להבדיל³ שלש ערי מקלט – והיה לנו שמה כל רוצח⁴, וממשיכה התורה ואומרת⁴: "ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר נשבע לאבותיך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבותיך... ויפת לך עוד שלש ערים על השלש האלה".⁵ בספרי⁶ ובירושלמי⁵ נאמר, והדברים מובאים בפירושו רש"י כאן, שציווי זה אמור לגבי התקופה שלעתידי לבוא, כאשר יקבלו ישראל גם את "ארץ קני וקניזי וקדמוני"⁶. וכך פוסק גם הרמב"ם⁷: "בימי המלך המשיח מוסיפין שלש אחרות על אלו השש... והיכן מוסיפין אותן? – בערי הקני והקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן...".

וידועה השאלה⁸: לשם מה יהא צורך להוסיף

(1) יט, א ואילך.

(2) ל' הכתוב בפרשתנו (יט, ב. ז): שלש ערים תבדיל לך. וברמב"ם (הלכות רוצח פ"ח): מ"ע להפריש ערי מקלט שנאמר שלש ערים תבדיל לך. בהמצות שבהכתרת לה' רוצח (מצוה ט): להפריש ערי מקלט ולכוין להם הדרך (ומשמע שג"ז, לכוין להם הדרך" בכלל המצוה). ובספרי⁹ מ"ע קפב: להכין** שש ערי מקלט כו' ושיתקן דרך אליהם כו'. ומביא הכתוב (יט, ג) תכין לך הדרך. ובמנין המצות בריש ספר הדין: להכין שש ערי מקלט שנאמר תכין לך הדרך ושלשת. ואכ"מ.

(3) יט, ג.

(4) שם, ח"ט.

(5) מכות פ"ב ה"ז. וראה תוספתא מכות ספ"ב.

(6) פריש"י כאן, ח.

(7) הל' רוצח פ"ח ה"ד.

(8) זית רענן (להמג"א) ליל"ש כאן. ומסיים: ועי' בכוונת האר"י. וראה ל"ת, ספר הליקוטים (להאריז"ל) ושער המצות פירשתנו עה"פ. ש"ך עה"ת עה"פ. ש"ל"ה בית דוד בסופו (כד, רע"א ואילך). משכיל לדוד לפרש"י כאן. ועוד.

(* ובמנין המצות על סדר הלכות הרמב"ם בריש ט' הדין ולהכין לו הדרך. וראה רמב"ם ט' המדע (ירושלים תשכ"ד) בש"ז ולכוין (כבפנינו). לכוון.

(**) בהוצאת הר"ח העליר והר"י קאפח, "להבדיל". ועד"ז הוא בחינת מצוה תקב.

לעתידי לבוא עוד ערי מקלט? והרי, לכאורה, לא יהיו אז רוצחים⁹ אפילו באומות העולם, כדברי הנביא¹⁰, "לא ישא גוי אל גוי חרב"¹¹ – ולמרות שערי המקלט מיועדות בעיקר להורג נפש בשגגה, הרי גם אפשרות זו של הריגת נפש בשגגה לא תהיה בתקופה שלעתידי לבוא, הן מצד הנהרג והן מצד ההורג:

עצם העובדה שאדם נהרג מהווה הוכחה להיותו חייב מיתה, כדברי הגמרא¹² על הפסוק¹³, "ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו – במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שהרגו את הנפש, אחד הרג בשוגג ואחד הרב במזיד (ואין עדות...) הקדוש-ברוך-הוא מומינן לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם, וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונופל עליו והורגו. זה שהרג במזיד נהרג, וזה שהרג בשוגג גולה" – וכיון שלעתידי לבוא לא יהיה מקרה של הורג במזיד, הרי ממילא לא יהא אדם החייב מיתה, שיהא צורך להורגו בשוגג.

וכך גם מצדו של ההורג נפש בשגגה – שהרי ידוע¹⁴, שאדם עובר עבירה בשוגג

(9) כ"ה הלשון בל"ת וספר הליקוטים ושער המצות שם, שלא יהיו רוצחים", שאז ירבו הרוצחים". ולכאורה לשון זה מתאים על הורג נפש במזיד* [שגם מוזר מקדים לערי מקלט (מכות י', ב. רמב"ם הל' רוצח פ"ה ה"ז)]. אבל גם בפרשתנו נאמר (יט, ד** ו) לשון זה (רוצח) על הורג נפש בשגגה. וכן בפ' מסעי (לה, יא. כה ואילך). וכ"ה במדרשי חז"ל, וברמב"ם בכ"מ (ראה רמב"ם שם ה"ב, ה"ט. ועוד). ואכ"מ.

(10) ישעי' ב, ד.

(11) כ"ה בל"ת וספר הליקוטים ושער המצות שם. ועד"ז בית רענן שם. וראה הערה 17.

(12) מכות י, ב. פריש"י משפטים כא, יג. וראה פריש"י ט, ה.

(13) משפטים שם.

(14) ראה ל"ת להאריז"ל ויקרא (טעמי המצות שם מצות על כל קרבנך תקריב מלח). אנה"ק ט"ס כח.

(* עיין רשב"ם יתרו כ. יג. ואכ"מ.

(**) הלשון בפסוק ג', "כל רוצח", יל"פ בדוחק שבו נכלל גם מוזר כיון שגם הוא מקדים בתחלה, כנ"ל. אבל מהמשך הפרשה (יט, יא) לא משמע כן. ואכ"מ.

...וע"י קבלת וקיום ההוראות ד"שופטיך" ו"יועציך" שבדורנו – נעשה זה גופא מעין והתחלה דקיום התפלה¹⁷ "השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחלה" בגאולה האמיתית והשלימה, במכ"ש מזה אשר "סוף מעשה במחשבה תחלה"¹⁸, עאכ"כ שזהו כבר גם בדיבור ("ניב שפתיים", ענין הנבואה), כנהוג לאחרונה לבטא הדברים בדיבור, כולל ובמיוחד – שהנה הנה באה הגאולה.

– שעפ"ז ישנה גם מענה על השאלה ששואלים על מה שמדברים לאחרונה שהגאולה באה תיכף ומיד ממש – לכאורה: כיצד זה יכול לעבור באופן חלק כ"כ ולהצליח; כיצד יגיבו בני הבית על זה, ומה יאמר העולם על כך?! והמענה הוא: שאילו היו עניני הגאולה חידוש, אולי הי' מקום לשאלה; אבל היות שהגאולה אינה חידוש דבר, אלא כל עניני הגאולה התחילו כבר ("כבתחלה") וכבר נמשכו ונתקבלו בעולם הזה הגשמי התחתון שאין תחתון למטה ממנו (בבחי' "יועציך כבתחלה") – לא יהי' פלא כאשר הגאולה באה תיכף ומיד ממש!

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

...הרי כבר ישנה השלימות דיפוצו מעינותיך חוצה בכל קצוי תבל, ובאופן המובן בשכל בני אדם, אפילו בזה שהוא נמצא בחוצה שאין חוצה הימנו, וגם – תרגום פנימיות התורה ותורת החסידות בלשון עם ועם (רוסית, וכיו"ב) ע"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובאופן הדולך ומוסיף ואור, עד שבימים האחרונים – נדפס גם (ספר התניא, תושב"כ של החסידות¹⁵) ב"ברייל", הכתב עבור "סגי נהור" ר"ל (כמדובר לעיל¹⁶).

וע"פ ההכרזה הנ"ל של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכבר סיימו את כל עניני העבודה, כולל העבודה דרבנותו כ"שופטיך" ו"יועצין" עד היום הזה, ו"אכשור דרין"¹⁷ כפשוטו – מוכן, שכבר בא הזמן ד"ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצין כבתחלה" בתכלית השלימות (ואין צריכים לשוטרים, כיון שכבר הכל מבורר), לאחר הטיעמה וההתחלה בזה ע"י רבותינו נשיאינו¹⁸.

מזה מובן הלימוד שישנו לכל אחד, בעמדנו בשבת פרשת שופטים בדורנו זה ובפרט בזמן האחרון, הרגעים האחרונים דגלות – שצריכה להיות עבודה בהתאם מדה כנגד מדה למצב הגאולה:

לפרסם לעצמו, ולכל אלו שאפשר להגיע להם – שצריכים לקבל על עצמם (ביתר חזק) את ההוראות והעצות של "שופטיך" ו"יועצין" שבדורנו – "מאן מלכי רבנן"¹⁹ בכלל, ובפרט נשיא דורנו – הבא בהמשך לרבותינו נשיאינו שלפניו – שופט דורנו ויועץ דורנו ונביא דורנו,

וכציווי התורה הנ"ל²⁰: "נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי דברי בפיו ודיבר אליהם את כל אשר אצוננו", "אליו תשמעון"²⁰, וכפס"ד הרמב"ם הנ"ל, שאם יש לאחד המעלות והשלמויות שצריכים להיות לנביא ומראה אותות ומופתים – כפי שראינו ורואים בהמשך קיום ברכותיו, אצל נשיא דורנו – הרי "אין אנו מאמינים בו מפני האות לבדו כו' אלא מפני המצוה שצוה משה בתורה ואמר אם נתן אות אליו תשמעון", או ע"ז ש"יאמר דברים העתידים להיות בעולם ויאמנו דבריו"²¹ (כפי שראו זאת אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר);

יתירה מזה: "נביא שהעיד לו נביא אחר שהוא נביא – כפי שהוא בשייכות לנשיא דורנו, ונמשך בדור שלאחריו ע"י תלמידיו כו' – הרי הוא בחוקת נביא ואין זה השני צריך חקירה"²², וצריכים לציית לו תיכף ומיד עוד "קודם שיעשה אות", "ואסור לחשוב אחריו ולהרהר בנבואתו שמא אינו אמת ואסור לנסותו יותר מדי כו' שנאמר²³ לא נתנו את ה' אלקיכם כאשר נסיתם במסה כו' אלא מאחר שנודע שזה נביא יאמינו וידעו כי ה' בקרבם ולא יהרהרו ולא יחשבו אחריו כו'"²² – כיון שמאמינים בדברי הנביא, לא משום שהם דבריו של הנביא, אלא משום שהם דברי הקב"ה ע"י נביא זה!

...ישנה ההוראה כנ"ל, שצריכים לפרסם לכל אנשי הדור, שזכינו שהקב"ה בחר ומינה בעל בחירה, שמצד עצמו הרי הוא שלא בערך נעלה מאנשי הדור, שהיה "שופטיך" ו"יועצין" ונביא הדור, שיוורה הוראות ויתן עצות בנוגע לעבודת כל בניו וכל האנשים דדור זה, בכל עניני תורה ומצוות, ובנוגע להנהגת חיי היום-יום הכלליים, גם בהענינים ד"יבכל דרכיך (רעהו)" ו"כל מעשיך (יהיו לשם שמים)"²⁴,

עד הנבואה העיקרית – הנבואה²⁵ ש"לא לתר לגאולה" ותיכף ומיד ממש "הנה זה (משיח) בא"²⁶.

כאשר יש לו איזושהו קשר (ולפחות במדה כלשהי ומעין הדבר, כדלעיל במצב של "והאלקים אנה לידו") לרע שבחטא. ואשר לכן "כל השוגגין צריכים כפרה"¹⁵. וכיון שלעתיד לבוא יתבטל הרע בעולם¹⁶, הרי לא יהא מקום לעבירה, ואפילו בשוגג¹⁷.

ב. גזירת הכתוב

יש מפרשים¹⁸ המסבירים, שהבדלת שלש ערי מקלט נוספות לעתיד לבוא היא "למצוה", או כלשון ה"מנחת חינוך"¹⁹ – "והוא גזירת להריגת נפש.

(15) (וזהו כל ענין קרבן חטאת וכו') – פרש"י ריש מס' שבועות ד"ה תולה. פרש"י נח שם. וידוע השקו"ט בשוגג דרבנן הצריך כפרה (ראה נתיב"מ סר"ל"ד סק"ג. שו"ת תורת חסד א"ח סל"א. אתון דאורייתא כלל יוד. שו"ת מנחת אלעזר (מונקאטש) ח"ג סי"ב (ובמפתחות שם). ולכאורה טעם האריז"ל הנ"ל הוא גם בדרבנן).

(16) כ"ה הקושיא בשליה שם, "בודאי לא יקרה שום רע אפי' כי הרע יכלה מהעולם ולא יהי' רק טוב בהחלט".

(17) בשער המצות שם מביא בהקושיא (נוסף על הכתוב "לא ישא גוי אל גוי חרב"), וכתוב לא ירעו ולא ישחיתו וגו' וכתוב בלע המות לנצח וגו' ואם כן איך ולמה נצטוונו לעתיד לבוא להוסיף ג' ערי מקלט אחרות כנראה שאז ירבו הרוצחים".

ולכאורה משמע שהקושיא היא גם על הריגה בשוגג ועל עצם ענין המיתה. אמנם מסיים שם בהתירוח, "אך לא במזיד שהרי אז לא ישא גוי אל גוי חרב גו' אלא יהי' בשוגג ועי"כ יתרבו הרוצחים בשוגג כו' אבל דע לך כי לא ישפך דם נקי כו' ר"ל שלא יהי' במזיד רק בשוגג כנו' כי הכי כתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (ועד"ז הוא בל"ת וספר הליקוטים שם בקיצור).

אבל בשליה שם משמע והקושיא היא גם על הורג נפש בשוגג (כנ"ל הערה 16) [ישם בסוף העמוד מקשה על מה שביחזקאל מזכיר טומאת מת לאביו ולאמו יטמאו הלא כתיב בלע המות לנצח]. ולכאורה כן צריך לפרש גם בהאריז"ל שם שמחלק שם בהתירוח תלתי אפ הקץ יהי' "בעתה" או "אחישנה" ודוקא אז (אחישנה) יהי' שייך הורג פש בשגגה. וראה ספר המאמרים תקס"ה ס"ע תשצט שמביא הקושיא מל"ת להאריז"ל, "אך יתכן שיצטרף ערי מקלט לרוצחים בשוגג לעיל".

ואולי ככהאריז"ל אין הכוונה הריגת נפש בשוגג כפשוטו, כ"א רק להענין ברוחניות (ע"ד הקבלה, ראה שם התיקון לזרעו של הבל כו'). ודוחק. ואכ"מ. וראה תו"ח שמות ד"ה ענין קין והבל. אה"ת מסעי ע' א'תטו.

(18) וית רענן בתירוח הב'.
(19) מצוה תכ.

אך, לכאורה, קשה לומר כך, כי בפרשה זו עצמה, לאחר הציווי "אם ירחיב ה' אלקיך את גבולך... ויספת לך עוד שלש ערים", ממשיכה התורה ומציינת את הטעם לכך: "ולא ישפך דם נקי בקרב ארצך אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה"²⁰. שגם אז יהיו ערי המקלט קשורות להריגת נפש.

ג. תחילת ימות המשיח – עולם כמנהגו נוהג

יש מפרשים²¹ האומרים, שיהא צורך בערי המקלט לעתיד לבוא בתקופה של תחילת ימות המשיח, שאז "אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד"²². ואילו בתקופה המאוחרת יותר של ימות המשיח²³ – "בהמשך זמן שתתרבה הדעה בישראל" – "אז לא יצטרכו לערי מקלט"²⁴.

ולפי זה יוצא, שמן הציווי "ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך" – להוסיף שלש ערי מקלט לעתיד לבוא – נלמדת הוכחה לדעה שלעיל ולשיטת הרמב"ם²⁵, ש"אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד", ולפחות בתחילת תקופת המשיח²³, כפי שמפרט על כך הרמב"ם בספרו²⁶: "ואל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם או יהיה שם חידוש במעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג"²⁷. וממילא תהיה

(20) ודוחק גדול לומר דקאי רק אלפני פניו.
(21) שליה שם. ואולי זוהי גם הכוונה בזית רענן שם (בתירוץ הא'), "ה"ל דמיידי לימות המשיח". וראה ש"ך עה"ת. משכיל לדוד כאן.
(22) ברכות לר, ב. וש"נ.
(23) ראה לקו"ט חט"ז ע' 417 ואילך. וש"נ.
(24) שליה שם.
(25) ה'ל' תשובה ספ"ט. ה'ל' מלכים פ"י"ב ה"ב.
(26) רפ"י"ב שם.
(27) והראב"ד פליג שם.

אפשרות מציאות של הורג נפש בשגגה.²⁸

בכך ניתן היה להסביר דיוק בדברי הרמב"ם: לאחר שמדבר הרמב"ם²⁹ אודות האמונה בביאת המשיח, ש"כל מי שאינו מאמין בו... לא בשאר הנביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו שהרי התורה העידה עליו שנאמר... אף בפרשת בלעם נאמר...". הוא ממשיך ומציין הוכחה נוספת בהלכה נפרדת³⁰: „אף ערי מקלט הוא אומר ואם³¹ ירחיב ה' אלקיך את גבולך ויספת לך עוד שלש ערים... ומעולם לא היה דבר זה ולא צוה הקדוש־ברוך הוא לתוהו" – ולכאורה, אין מובן מדוע מפריד הרמב"ם הוכחה זו וכותב אותה בהלכה בפני עצמה?

ולפי האמור לעיל יש לומר, שבכך מתכוון הרמב"ם לרמז³², שההוכחה מעניין ערי המקלט אינה מוסבת רק לגבי הנאמר בהלכה הקודמת – אודות ביאת המשיח בכלל – אלא גם לנאמר בהלכה הבאה³³ – „ואל³⁴ יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך שהרי רבי עקיבא...“, ואז הוא מפרט את ההוכחה מבן כוזיבא –

גם על כך, שלא יהיה חידוש בעולם, יש הוכחה מהציווי להוסיף ערים לעתיד לבוא, המלמדנו שגם בימות המשיח יהיה „עולם כמנהגו נוהג“, ולכן מובן שלא זוהי מהותו של המשיח ולא בכך נבחן אם הוא משיח³⁵.

(28) בש"ך עה"ת כאן: „אע"פ שהוא (הרמב"ם) הולך לשיטתו שכתב בו עולם כמנהגו נוהג, עם כל זה אין עולה על הדעת שיהי' באותו הזמן רצתנים“. וצ"ע, שהרי עיקר ענין ערי מקלט הוא להורג נפש בשגגה, ולמה אין עולה על הדעת שיהי' הורג נפש בשגגה כשעולם כמנהגו נוהג.

(29) הל' מלכים שם פ"א ה"א.

(30) שם הלכה ב.

(31) בדפוסים לפנינו „אם“. אבל בדפוס ראשון „ואם“ בכתיבו. ובכו"כ כתי' הרמב"ם, „כי“ במקום „אם“.

(32) הביאור בזה בפשטות – ראה לקו"ש ח"ח ע' 280. חל"ד ע' 114 ואילך.

(33) הלכה ג.

(34) כ"ה בדפוס הרמב"ם. ובכמה כתי' הגירסא „אל“.

(35) ראה מ"ש במאמר תחיית המתים רפ"ו. וראה לקו"ש ח"ח שם ע' 280 ואילך.

ד. אין זו הוכחה מספקת

אך קשה להבין כך את דברי הרמב"ם: אם היה הרמב"ם מתכוון לומר שהציווי על הוספת ערי מקלט מהווה הוכחה ברורה לכך שמלך המשיח אינו צריך לעשות „אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם“, הוא היה מציין זאת במפורש, במיוחד כאשר זוהי הוכחה מציווי בתורה, ואילו ההוכחה בענין בן־כוזיבא, שהוא מביא אותה, לקוחה מדברי ומדרשי חז"ל.

יותר מכך: מניסוח דבריו של הרמב"ם בתחילת ההלכה הבאה, הלכה ג', האומר „ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם“, ואינו אומר „ואין המלך המשיח צריך לעשות...“, נראה, שגם לאחר ההלכה אודות ערי מקלט לעתיד לבוא, הלכה ב', תיתכן המחשבה – „יעלה על דעתך“ – שהמשיח „צריך לעשות אותות...“, אך שוללים זאת משום הענין של רבי עקיבא וכו'.

כלומר, הציווי על הוספת ערי מקלט לעתיד לבוא אינה מהווה הוכחה לכך שהמשיח אינו צריך להראות אותות ומופתים וכדומה.

ולפי זה מובן, שאין זו הוכחה גם לכך שלא יהיה שינוי ב„מנהגו של עולם“³⁶.

ה. „מצוה בידי גואל הדם לרדוף“

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

הציווי על הוספת ערי מקלט לעתיד לבוא אינו מוכיח שאז יהיה עולם כמנהגו נוהג, משום שערי מקלט אלו ישמשו את ההורג נפש בשגגה לפני כן – בזמן הזה³⁷. ובהיותם אז

(36) וכדמשמע גם מלשון הרמב"ם שם רפ"ב, „אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם“, שיכול להיות קס"ד שיבוטל דבר ממנהגו של עולם גם לאחר שידעינו ע"ד הוספת ערי מקלט לעת"ל (ושהבחינה על משיח אינה בזה שצריך לעשות אותות כו' או להדש דבר בעולם). וראה בפנים.

(37) ראה אלשיך כאן סוף פסקו ת.

וועט די וועלט זאָגן אויף דעם?! איז דער ענטפער, אַז אויב די עניני הגאולה וואָלטן געווען אַ חידוש, וואָלט אפשר געווען אַן אָרט אויף דער שאלה; וויבאַלד אָבער אַז די גאולה איז ניט קיין חידוש דבר, נאָר כל עניני הגאולה האָבן זיך שוין אָנגעהויבן („כבתחלה“) און זיינען שוין נמשך ונתקבל געוואָרן אין עולם הזה הגשמי התחתון שאין תחתון למטה ממנו (בבחי' „ויעציק כבתחלה“) – וועט ניט זיין אַ פלא ווען די גאולה קומט תיכף ומיד ממש!

(משיחות ש"פ שופטים, ז' אלול תנשא)

ע"פ המדובר כמה פעמים – ובפרט לאחרונה – אודות הכרות והודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: „לאלתר לתשובה (ובמילא) לאלתר לגאולה“. שכבר סיימו את הכל, אפילו את „צחצוח הכפתורים“, וצריך רק להיות „עמדו' הכן כולכם“ – וגם את זה כבר סיימו! – לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממש – מובן, שנמצאים אנו כבר בזמן של קיום היעוד „ואשיבה³ שופטיך גוי ויעציק⁶, ויתירה מזו: כבתחילה: כבר ישנה ההתחלה בזה, כדלקמן.

...בכל הדורות – גם לפני תחילת משה של משה – מחייבת ההלכה לדעת ש"הא-ל מנבא את בני האדם"⁷ (גילוי אלקות בגדרי הנבראים), עד השלימות בזה כפי שהי' אצל משה⁸. ויתירה מזה – הענין של „נביא אקים להם גוי כמוך“⁹ שייך בכל דור, כפי שמבאר הרמב"ם¹⁰ ש"כל נביא שיעמד אחר משה רבינו אין אנו מאמינים בו מפני האות לבדו כו' אלא מפני המצוה שצוה משה בתורה כו'“, ז"א שכל נביא (בנבואתו) הוא המשך של נבואת משה ותורתו (אלא שבגילוי הנבואה ישנם חילוקי דרגות, כמבואר בהרמב"ם¹¹) – ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ובפרט אחרי ש"תחזור הנבואה לישראל"¹², שהיא "הקדמת משיח"¹² – הנבואה שתהיה במשיח צדקנו (ש"נביא¹³ גדול הוא קרוב למשה רבינו), ואמרו חז"ל¹⁴ ש"גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון", ובכל דור ודור ישנו אחד הראוי לזה – לכן צריכים לדעת להלכה גם בזמן הזה (עוד קודם הגאולה) שישנה המציאות דגילוי הנבואה (אצל משיח עוד לפני הגאולה), כמעין התחלה (ו"יעציק כבתחלה") לשלימות גילוי הנבואה לאחר הגאולה. זאת אומרת שאין זה חידוש שיתחדש רק לאחר הגאולה, אלא שההתחלה בזה נפעלת עוד קודם בבחי' "ויעציק כבתחלה" ולכן כתב זאת הרמב"ם בספר הלכות שלו (ובפרט שהרמב"ם כותב בספרו גם ההלכות הנוגעות לימות המשיח, גם – ההקדמה לזה).

ע"פ הנ"ל יובן החידוש של דורות האחרונים בכלל, ובפרט של דורנו זה ובפרט בזמן זה, שע"פ הכרות והודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו כבר סיימו הכל, וע"פ כל הסימנים נמצאים כבר ברגעים האחרונים לפני הגאולה.

אנשי הדור, אַז מ'הָאָט זוכה געווען אַז דער אויבערשטער האָט אויסגעקליבן און ממנה געווען אַ בעל-בחירה, וואָס מצד עצמו איז ער שלא בערך העכער פון אנשי הדור, אַז ער זאָל זיין „שופטיך“ און „יועציד“ און דער נביא הדור, וועלכער זאָל אָנווייזן הוראות און געבן עצות בנוגע צו דער עבודה פון אַלע אידן און אַלע מענטשן פון דעם דור, בכל עניני תורה ומצוות, און בנוגע צו דעם אַלגעמיינעם טאָג טעגלעכן לעבן און אויפפירונגען, אויך אין „בכל דרכיך (דעהו)“ און „כל מעשיך (יהיו לשם שמים)“²⁴,

ביז – די נבואה העיקרית – די נבואה²⁵ אַז „לאלתר לגאולה“ און תיכף ומיד ממש „הנה זה (משיח) בא“²⁶.

. . . און דורך דער קבלה וקיום ההוראות פון „שופטיך“ און „יועציד“ שבדורנו – ווערט דורך דעם גופא דער מעין און התחלה פון קיום התפלה²⁷, „השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחלה“ בגאולה האמיתית והשלימה, במכ"ש פון דעם וואָס „סוף מעשה במחשבה תחלה“²⁸, עאכו"כ אַז דאָס איז שוין אויך אין דיבור („ניב שפתיים“, ענין הנבואה), ווי ס'איז נהוג לאחרונה צו אַרויסברענגען די דברים בדיבור, כולל ובמיוחד – אַז אַט אַט קומט די גאולה.

– וואָס עפ"ז האָט מען אויך אַן ענטפער אויף דער שאלה וואָס מ'פרעגט אויף דעם וואָס מ'רעדט לאחרונה אַז די גאולה קומט תיכף ומיד ממש – לכאורה: ווי קען דאָס אַזוי גלאַטיק דורכגיין און מצליח זיין: ווי וועלן די בני-בית זיך אַפרופען אויף דעם, און וואָס

(24) משלי ג, ו. אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם ה'ל' דיעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סר"א.

(25) לא רק בתור חכם ושופט אלא בתור נביא, שזהו בדואות – ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שנה"ו.

(26) שה"ש ב, ח ובהש"ר עה"פ.

(27) ברכה ה"א דתפלת העמידה.

(28) פיוט „לכה דודי“.

בארצות הקני הקניזי והקדמוני³⁸ יהא עליהם לגלות לעיר מקלט³⁹.

כפי שאנו מוצאים לגבי חובת חטאת, שרבי ישמעאל⁴⁰ כתב על פנקסו ש, כשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה⁴¹.

אמנם, הסיבה להבדלת ערי מקלט – „להכיין לך הדרך וערי מקלט רבים“⁴² – היא: „פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח כי יחס לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכהו נפש“⁴³ – כדי שיוכלו לברוח מגואל הדם⁴⁴, ולכן „אם ירחיב ה' אלקיך את גבולך... ויספת לך עוד שלש ערים“, שגם אז תהיינה ערי המקלט מקום להימלטות מגואל הדם –

ולכאורה, הענין של „יחס לבבו“ וכו' לא יהיה לעתיד לבוא,

(38) ובפרט להדריעות שהן ארץ אדום עמון ומואב (ראה אנציקלופד' תלמודית ערך א"י ע' רה. וש"נ), שגם לפני ביאת המשיח נמצאים שם יהודים.

(39) וגם להדריעה שהובאה בריטב"א (מכות יא, ב) „דבעינן כה"ג המכפר שיהא נמצא בשעת רציחה“ ואם לאו אינו יוצא משם לעולם – י"ל דוהו דוקא באם יש אפשרויות שיה' כה"ג, משא"כ בנדוד' אין זה מעכב. ועוד דשיה' כה"ג – הוא בשעת גמר דין (משנה מכות שם). ולהעיר מענין דלאו מינה לא מחריב בה (זבחים ג, א).

(40) שבת יב, ב.
(41) וראה יומא פ, א ופירש"י שם. אנציקלופד' תלמודית ערך חטאת בסופו (ע' תקג). ואף את"ל ע"פ משנת שא"י חוב על כ"א, ושלימות הכפרה נעשית ע"י התשובה שבומן הוה (ראה לקו"ש ח"ה שם ע' 416). ובארוכה בישיבת ו' תשרי תשמ"א) – יש לומר, דשאני גלות שהוא לא רק כפרה כקרבן, אלא גם גדר עונש.

ואף שהחוב קרבן חטאת הוא מצות היחיד, והמצוה דגלות היא מצות הב"ד, מצות עשה להגותו" (רמב"ם רפ"ה מהל' רוצח. סהמ"צ ומנין המצות מ"ע רכה), הרי „גם המכה גם הוא בכלל מ"ע זו שנאמ' (מסעי לה, כח) עליו כי בעיר בקלטו ישב עד מות הכהן הגדול“ (חינוך מצוה תי בתחלתה). ואף שהוה לאחר גמר דין, הרי גם בתחלה חוב עליו (משום הגנה, כדלקמן בפנים).

וראה לקמן הערה 47.

(42) פרש"י פרשתנו יט, ו.

(43) שם.

(44) ולהעיר מהדא"ג מהרש"א מכות י, ב – דעיקר חובת גלות מפני גואל הדם שלא יהרגנו, וכשאין חשש זה אין חובת גלות. אבל כבר הקשו על דבריו שמוכח בכ"מ כשאין גואל דם חייב לגלות. (ראה ספרי פרשתנו שם היו. ועוד).

אך למרות זאת רואים ב„ספרי“ בפרשתנו ש„מצוה בידי גואל הדם לרדוף“⁴⁵, וכיון שזוהי מצוה⁴⁶, הרי מובן, שהיא חלה גם לעתיד לבוא. ולכן יש צורך בערי מקלט כדי להימלט מגואל הדם⁴⁷.

במשנה⁴⁸ מובא שמצוה ביד גואל הדם להרוג את הרוצח רק במקרה של רוצח שיצא מחוץ לתחום ערי המקלט ומצאו גואל הדם, אך לא כאשר הוא עדיין בדרך בריחתו אל עיר המקלט,

אך כדי שלא להרבות במחלוקות יש לומר⁴⁹, שגם לפי דעה זו, אין הכוונה שדווקא אז – כאשר יצא מחוץ לתחום, לאחר שכבר נכנס אל עיר מקלטו – מתחדשת מצוה גואל הדם⁵⁰, ואילו לפני שהרוצח מגיע לעיר המקלט חל איסור מוחלט על גואל הדם להרגו, בדיוק כפי שחל איסור להרוג אדם אחר⁵¹ –

(45) ראה ספרי דבי רב לספרי שם.

(46) ראה בארוכה ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג ח"ג פרשה יו, שגואל הדם מצות' דגופי' הוא ולא בתור שליח ב"ד.

(47) ואפילו את"ל דוה שאין דין גלות וגואל הדם בומן זוה"ה הוא לא רק משום אר"י הוא דרביע על' אלא שמופקע בעצמם**, הרי מכיון שהחטא דהורג נפש הוא „משום המתפעל והוה דבר נמשך“, „החטא נמשך לעולם“ (צפע"ג מכות ה, ב בגמ' ד"ה וכסבורין), נמצא כאילו נעשה מעשה החטא א, ובמילא ישנו החוב גלות ומצוה גואל הדם כו'.

(48) מכות פ"ב מ"ז (יא, ב). ושם יב, א. וראה בכללות גדר גואל הדם (ובהבא לקמן) אנצ"ק תלמודית שם. וש"נ.

(49) ולהעיר ממאירי מכות (יא, ב) שכתב במחלוקת ריה"ג ור"ע אי הוי מצוה או רשות, ולא סוף דבר כשיצא

אלא אף מעיקרו.

(50) ראה צפע"ג מהד"ת טו, א"ב. לב, ד (נעתק בכללי

התומ"צ בערכו).

(51) ראה מנ"ח מצוה תי.

(* אבל ראה שו"ת צפע"ג (ווארשא) סרט"ו בסופו: ועי' בספרי פ' מטעי דמבואר דערי מקלט נוהג גם בה"ז ע"ש אף שאין מקדשין ולא מוזב ולא סנהדרין. צפע"ג למכות ו, א (גליון ד"ה מנה"מ) – נעתק בצפע"ג עה"ת מטעי לה, כט. וראה קצוה"ח סימן ב.

(**) ראה אנציקלופד' תלמודית ערך גלות וערך גואל הדם בסופו. וש"נ ועי' הלשון בראשונים שהובאו שם. וראה רמ"א חו"ט ר"ט תכ"ה.

אלא, גם לפי דעה זו מוטלת מצוה על גואל הדם לנקום את מות קרובו כבר מלכתחילה, לפני הבריחה אל עיר המקלט, בדומה לשיטת הספרי⁵². אך מכיון שהתורה מאפשרת להורג נפש בשגגה הגנה מיוחדת של עיר מקלט, הרי כל עוד לא הגיע הרצח אל עיר מקלטו⁵³, "אריה הוא דרביע עלי" (=אריה, כביכול, רובץ עליו) על גואל הדם, ואין ביכולתו לקיים את מצותו⁵⁴.

1. לעתיד לבוא – לא קנאה ותחרות

אך עדיין יש להבין לפי שיטת הרמב"ם הרי הרמב"ם פוסק⁵⁵ שהריגת הרוצח בידי גואל הדם, כאשר יצא מחוץ לתחום עיר מקלטו בזדון, היא רשות בלבד. ולכאורה, אף לפי דעתו, שלעתיד לבוא "עולם כמנהגו נוהג", הרי ייתכן שקיימת אפשרות של הורג נפש בשגגה, אך כיצד תיתכן אז מציאות של גואל דם אשר יחם לבבו. כיון שהרמב"ם עצמו פוסק⁵⁶ ש"באותו הזמן לא יהיה שם רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות... ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד". במצב של "לא קנאה ותחרות" וכאשר עסוקים ב"לדעת את ה' בלבד", כיצד ייתכן שאדם יהרוג את זולתו, אשר "לו אין משפט מות", רק מפני ש"יחם לבבו".

אי אפשר לתרץ שערי המקלט לעתיד לבוא

לא נועדו כדי להציל את ההורג נפש בשגגה מידי גואל הדם, אלא ככפרה על החטא – שהרי ערי מקלט אינן רק להגנה ולהצלה, כי אם גם כפרה⁵⁷ על החטא – משום שבפסוק נאמר במפורש "ולא ישפך דם...", שגם לעתיד לבוא נועדו ערי המקלט להגנה ולהצלה.

ובנוסף לכך: אם תפקידן של ערי המקלט לעתיד לבוא הוא רק לכפר על ההורג נפש בשגגה, הרי אין קיים חשש ש"כי ירבה הדרך והכהו נפש", ואין הכרח בהימצאות ערי מקלט דוקא בארץ קניזי וקדמוני – והלא כבר יש ערי מקלט בארץ ישראל ובעבר הירדן⁵⁸.

אך כאשר יעודן של ערי מקלט הוא גם להציל את ההורג נפש בשגגה מידי גואל הדם, מובן שיש צורך בתוספת הערים בארץ קניזי וקדמוני, כדי למנוע חשש של "ירבה הדרך" כאשר ירצה הרוצח בשגגה "לנוס שמה".

2. גואל הדם – לפי התורה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

מצות גואל הדם לכל פרטיה אינה ענין של "דברה תורה... כנגד יצר הרע"⁵⁹ אשר יפתה ויגרום ל"יחם לבבו", ואשר משום כך אפשרה או צייתה התורה, בלית ברירה, להרוג את הרוצח –

כי אם ההורג נפש בשגגה אינו חייב מיתה, כיצד ייתכן לומר שיש לגואל הדם רשות להרגו, ואף יותר מכך – שזוהי מצוה המוטלת על גואל הדם?

– אלא, התנהגות זו היא מלכתחילה על פי התורה והמצוה⁶⁰: יש מצבים שבהם מצוה

57) ראה מכות ב, ב. תוד"ה מודי שם יא, ב. ובכ"מ. וראה שו"ת צפע"נ שם. צפע"נ למכות (י, א) ד"ה הללו. וש"ב.

58) כי אין מקור לחדש דערי מקלט קולטים ומכפרים רק על הורג נפש שבאותה מדינה.

59) כמו באשת יפת תואר (קדושין כא, סע"ב. פרש"י תצא כא, יא).

60) וכדמוכה מהא דלכו"ע במזיד, "מצוה ביד גואל הדם להרוג את הרוצח" (רמב"ם הל' רוצח פ"א ה"ב). ואם אין לו

"ויעציד" שבדורנו – "מאן מלכי רבנן"¹⁹ בכלל, ובפרט נשיא דורנו – וועלכער קומט בהמשך צו רבותינו נשיאינו שלפניו – דער שופט דורנו ויועץ דורנו און נביא דורנו,

וכציווי התורה הנ"ל: "נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי דברי בפיו ודיבר אליהם את כל אשר אצונו", "אליו תשמעון"²⁰, וכפס"ד הרמב"ם הנ"ל, אַז אויב איינער האָט די מעלות ושליומיות וואָס אַ נביא דאַרף האָבן און באַווייזט אותות ומופתים – ווי מ'האָט געזען און מ'זעט בהמשך קיום ברכותיו באַ נשיא דורנו – איז "אין אנו מאמינים בו מפני האות לבדו כו' אלא מפני המצוה שצוה משה בתורה ואמר אם נתן אות אליו תשמעון", דורך דעם וואָס "יאמר דברים העתידים להיות בעולם ויאמנו דבריו"²¹ (ווי מ'האָט עס געזען באַ כ"ק מו"ח אדמו"ר).

און נאָכמער: "נביא שהעיד לו נביא אחר שהוא נביא – ווי דאָס איז בנוגע צו נשיא דורנו, און דאָס ווערט נמשך בדור שלאחריו ע"י תלמידיו כו' – הרי הוא בחזקת נביא ואין זה השני צריך חקירה"²²; מ'דאַרף אים פּאָלגן גלייך תיכף ומיד נאָך "קודם שיעשה אות", און "אסור לחשוב אחריו ולהרהר בנבואתו שמא אינו אמת ואסור לנסותו יותר מדי כו' שנאמר²³ לא תנסו את ה' אלקיכם כאשר נסיתם במסה כו' אלא מאחר שנודע שזה נביא יאמינו וידעו כי ה' בקרבם ולא יהרהרו ולא יחשבו אחריו כו'"²², וואָרום מ'איז מאמין אין דברי הנביא, ניט ווייל דאָס איז זיינע דעם נביא'ס רייד, נאָר ווייל דאָס איז דעם אויבערשטן'ס רייד דורך דעם נביא!

... האָט מען די הוראה כנ"ל, אַז מ'דאַרף מפרסם זיין לכל

- 19) ראה גיטין סב, א.
- 20) פרשתנו יח, טו.
- 21) רמב"ם שם פר"י.
- 22) שם ה"ה.
- 23) ואתחננו ו, טז.

52) ובספרי דבי רב לספרי כאן, דמאן דאית לי' (בש"ס) מצוה אפי' בתחלה מצוה (כבספרי כאן) אלא שנשאר בצ"ע. ובביאור הר"פ פערלא לסמ"צ לה"ס מל"ת רעד כתב בפירוש הספרי שהמצוה היא לרדפו לעיר מקלטו ולא להרגו ע"ש. ומהספרי דבי רב משמע דמפרש גם להורגו.

53) ולהעיר מצפע"נ מכות יב, א (גליון ד"ה רוצח שיצא) דאם לא גלה עדיין לכו"ע פטור אם הרגו. וי"ל ע"פ הנ"ל בפנים, דכשינו בורח לעיר מקלט אין לו ההגנה.

54) אף שיש לפרש שדוקא לאחר שנגמר דינו בב"ד להגלות וחל עליו החיוב להצטרע צער גלות ששקול כמעט כצער מיתה (חינוך מצוה תי) הרי כשיצא מעיר מקלטו, מצוה ביד גואל הדם לקיים חיוב זה.

55) הל' רוצח פ"ה ה"י.

56) סוף הלכות מלכים.

תבל, ובאופן המוכן בשכל בני אדם, אפילו פון אַזאַ וואָס געפינט זיך אין חוצה שאין חוצה הימנו, און אויך – דער תרגום פון פנימיות התורה ותורת החסידות אין לשון עם ועם [רוסיש, וכיו"ב] דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובאופן דהולך ומוסיף ואור, ביז בימים האחרונים – אויך אָפּגעדרוקט (ספר התניא, תושב"כ פון חסידות¹⁵) אויף „ברייל“, דער כתב פֿאַר „סגי נהור“ ר"ל (כמדובר לעיל¹⁶).

וע"פ די הכרזה הנ"ל פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אַז מ'האָט שוין פֿאַרענדיקט אַלע עניני העבודה, כולל די עבודה פון רבותינו נשיאנו אַלס „שופטיך“ און „יועציך“ עד היום הזה, און „אכשור דרי"י כפשוטו – איז פֿאַרשטאַנדיק, אַז ס'איז שוין געקומען די צייט פון „ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך ככתחלה“ בתכלית השלימות (און מ'דאַרף ניט אָנקומען צו שוטרס, ווייל ס'איז שוין אַלץ מבורר), לאחרי די טעימה והתחלה בזה דורך רבותינו נשיאנו¹⁸.

דערפון איז פֿאַרשטאַנדיק דער לימוד וואָס יעדערער האָט שטייענדיק אין שבת פרשת שופטים בדורנו זה ובפרט בזמן האחרון, די לעצטע רגעים פון גלות – אַז עס דאַרף זיין אַן עבודה בהתאם מדה כנגד מדה צו מצב הגאולה:

צו מפרסם זיין באַ זיך און ביי אַלע צו וועמען מ'קען דערגרייכן – אַז מ'דאַרף אויף זיך מקבל זיין און אויף זיך אָננעמען (מיט נאָכמער שטאַרקייט) די הוראות ועצות פון די „שופטיך“ און

- 15) מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר – נדפס בקיצורים והערות לתניא ע' קיח ואילך. אגרות קודש שלו ח"ד ע' רכא ואילך. וראה שם ח"ה ע' צ.
- 16) שיחת ש"פ עקב (סה"ש התנש"א ע' 764 ואילך).
- 17) ל' חזיל – יבמות לט, ב. חולין צג, ב.
- 18) ראה פיה"מ להרמב"ם שבהערה 6: ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך ככתחילה. זה יהי' בלי ספק כשיכון הבורא ית' לבות בני אדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ותגדל חכמתם לפני בוא המשיח כו'.

התורה על בית הדין לבצע את חובת ההמתה של הרוצח – כאשר יש עדים והתראה. יש מצבים שבהם מגיעה מיתה בידי שמים. ובמקרה של ההורג נפש בשגגה, כיון שעל ידו נהרג אדם מישראל⁶¹, מסרה התורה⁶² את הריגת הרוצח⁶³ לידי מי ש„ראוי לירשו“⁶⁴, ישיש לו קשר אליו, וממילא „יחס לבבו“⁶⁵, על פי התורה. וזאת, כדי להסיר את „ורצח גואל הדם את הרוצח... ולא תקחו כופר לנוס... ולא תחניפו את הארץ... ולא ריץ לא יכופר לדם... כי אם בדם שופכו“⁶⁶, ובפרשתנו – „והיה עליוך דמים“⁶⁷ מעשה החטא.

לכן, גם לדעת הרמב"ם, הפוסק ש"רשות לגואל הדם להרגו“, יש צורך בערי מקלט לעתיד לבוא כדי להמלט מידי גואל הדם, כי התנהגותו של גואל הדם – יחס לבבו – היא

גואל הדם ב"ד מעמידים לו גואל הדם (סנהדרין מה, ב. וראה רמב"ם וס"מ שם). וראה הוספות הרמב"ן לספר המצות מ"ע יג. ובכ"מ.

61) ראה צפע"ג מכות י, ב בתחלתו מגליון.
62) ואף שהרשות לגואל הדם היא רק כשיצא חוץ לתחום (כברמב"ם שבהערה 55), משא"כ לפני"ו גואל הדם (רק פסוק (רמב"ם שם פ"ה ה"ט) –

י"ל שא"ז שאו נתחדש כל הגדר דרשות משא"כ לפני שבא לעיר מקלטו, כ"א שלפנ"ז אר"י הוא דרביע עלי, וכנ"ל בפנים סוסי"ה לדעת המ"ד מצוה.

63) ע"ד הענין ד„קנאין פוגעין בו“ (סנהדרין פב, א), דלכמה דיעות הוי רשות (רא"ש ויד רמ"ה שם. וראה גם רמ"א חו"מ סתכ"ה ס"ד).

וכן השו"ם במל"מ הל' רוצח ספ"א.
וי"ל שבגואל הדם הוי יתירה מזה, כי קנאי הבא לימלך אין מורין לו (סנהדרין שם), משא"כ בגואל הדם (שיירי קרבן לירושלמי סנהדרין ספ"ט).

64) רמב"ם שם פ"ב ה"ב – לענין גואל הדם בהורג במיד.

65) ע"ד החילוק באופן האבלות ע"פ תורה בהתאם למדת הקירוב משפחה.

66) מסעי לה, כו. לבי"ג.
67) ראה מו"ק ה, א.

לפי התורה⁶⁸, ולא רק מצד היצר הרע ורגש הנקמה הטבעי,

ולכן יהיה ענין זה גם בתקופה של לעתיד לבוא⁶⁹, כאשר „לא קנאה ותחרות“ אלא „עסק כל העולם לדעת את ה' בלבד“.

ח. ערי המקלט ברוחניות

ויהי רצון שעל ידי העבודה הרוחנית של ערי המקלט בתקופתנו – לימוד התורה, אשר „דברי תורה קולטין“⁷⁰,

ובמיוחד בזמן שניתן כ„מקלט“ – חודש אלול, אשר שמו מורכב מראשי התיבות⁷¹ „אנה לידו ושמת לך“, „לרמוז כי הקדוש ברוך הוא בחסדו אנה וזימן חודש אלול לכל מי שחטא בתוך השנה שישוב אז בתשובה ויקבלוהו“⁷²,

נוכה בקרוב ל„ירחיב ה' אלקיך את גבולך“ כפשוטו, ותקויים הוספת שלש ערי המקלט – „ויספת לך עוד שלש ערים“,

וכן ברוחניות – התגלות טעמי התורה לעתיד לבוא⁷³ על ידי משיח צדקנו⁷⁴, במהרה בימינו ממש.

(משיחות מוצש"ק פ' בלק ופינחס תשל"ח)

68) ראה תפארת ישראל למשנה מכות שם דהוי מצוה קטנה דכל כה"ג לגבי מצוה ממש רשות קרי לה.

69) וזה שאפ"ל מציאות שאדם יהרג לעת"ל – אף שע"פ גמ' הנ"ל ס"א הוא לפי שהרג במזיד (בלי עדים) – צריך לומר (גם לדעת הרמב"ם) שהוא לפי שהרג במזיד בזמן הזה (ראה אלשיך שם).

70) מכות י, א. וראה אה"ת מסעי ע' א' תיד ואילך.
71) ל"ת ושער הפסוקים להאריז"ל פ' משפטים. פרי עין חיים שער ר"ה פ"א.

72) שה"פ שם. ועד"ז בל"ת ופע"ח שם.
73) אה"ת שם ס"ע א'תטו.

74) רש"י שה"ש א, ב. – וראה ד"ה אל תצר את מואב – לאדהאמ"צ.

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח
לְעוֹלָם וָעֶד

הוספה

בשורת הגאולה

לז.

ע"פ המדובר כמה פעמים ובפרט לאחרונה – וועגן דער הכרזה והודעה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: „לאלתר לתשובה (ובמילא איז) לאלתר לגאולה“, אז מ'האט שוין אלץ פארענדיקט, אויך דער „צופוצן די קנעפ“, און עס דארף נאָר זיין „עמדוי הכן כולכם“ – און דאָס האָט מען שוין אויך פארענדיקט – אויף צו מקבל זיין פני משיח צדקנו ומיד ממש – איז פארשטאָנדיק, אז מ'האלט שוין איצטער באַ דעם זמן פון קיום היעוד „ואשיבה שופטיך כו' ויועצרך“, און נאָכמער: כבתחילה: מ'האָט שוין די התחלה דערפון, כדלקמן.

... בכל הדורות – אויך לפני תח"מ של משה – איז נוגע די הלכה צו וויסן אַז „האל מנבא את בני האדם“ (גילוי אלקות בגדרי הנבראים), ביז די שלימות בזה ווי ס'איז געווען באַ משה. און נאָכמער – בכל דור איז שייך אַז „נביא אקים להם גו' כמוך“, ווי דער רמב"ם איז מבאר¹⁰ אַז „כל נביא שיעמד אחר משה רבינו אין אנו

(1) „קול קורא“ ב„הקריאה והקדושה“ (סיון-תמוז תש"א. אלול תש"ב) – נדפסו באגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח"ו ע' תל ואילך.

(2) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(3) אגרות-קודש שלו ח"ד ע' רעט. וש"ג.

(4) ראה „היום יום“ ט"ו טבת. ובכ"מ.

(5) ישע"א, כו.

(6) ראה פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ"א מ"ג, דמשמע שם ש, ואשיבה שופטיך גו"י יהי עוד „לפני בוא המשיח“ וכהסיוס בכתוב זה „אחרי כן יקרא לך עיר הצדק גו"י. וראה

לקריש ח"ט ע' 105 הערה 74.

(7) רמב"ם הל' יסודי התורה רפ"ו.

(8) לקריש חכ"ג ע' 71. ע"ש.

(9) פרשתנו יח, יח.

(10) שם פ"ח ה"ב.

מאמינים בו מפני האות לבדו כו' אלא מפני המצוה שצוה משה בתורה כו", ד.ה. אַז יעדער נביא איז אַ המשך פון נבואת משה ותורתו (נאָר אין דעם גילוי הנבואה זיינען פאָראַן חילוקי דרגות, ווי דער רמב"ם איז מבאר¹¹). ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ובפרט לאחרי וואָס „תחזור הנבואה לישראל“¹², וואָס איז „הקדמת משיח“¹³ – די נבואה וואָס וועט זיין באַ משיח צדקנו (וואָס „נביאי גדול הוא קרוב למשה רבינו“), ואמרו חז"ל¹⁴ אַז „גואל ראשון (משה) הוא גואל אחרון“, און בכל דור ודור איז דאָ איינער וואָס איז ראוי לזה – דעריבער דארף מען וויסן אַלס אַ הלכה אויך בזמן הזה (נאָך פאָר דער גאולה), אַז ס'איז דאָ די מציאות פון גילוי הנבואה (באַ משיח עוד לפני הגאולה), אַלס אַ מעין והתחלה („יועצרך כבתחלה“) צו שלימות גילוי הנבואה לאחרי הגאולה. דאָס הייסט, אַז דאָס איז ניט קיין חידוש וואָס וועט זיך אויפטאָן ערשט נאָך דער גאולה, נאָר די התחלה בזה ווערט שוין אויפגעטאָן פריער בבחי' „יועצרך כבתחלה“, דעריבער שרייבט עס דער רמב"ם אין זיין ספר הלכות (ובפרט אַז דער רמב"ם שרייבט בספרו אויך די הלכות וואָס זיינען נוגע לימות המשיח, אויך – די הקדמה לזה).

ע"פ הנ"ל וועט מען פארשטיין דעם אויפטו פון די לעצטע דורות בכלל ובפרט פון דעם איצטיקן דור ובפרט אין דעם איצטיקן זמן, וואָס לויט הכרזת והודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האָט מען שוין אלץ פארענדיקט, און לויט אַלע סימנים האָלט מען שוין אין די לעצטע רגעים פאָר דער גאולה.

... מ'האָט די שלימות פון יפוצו מעינותיך חוצה בכל קצוי

(11) פ"ז ה"ז.

(12) רמב"ם אגרת תימן פ"ג.

(13) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.

(14) ראה שמור"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי. תו"א ר"פ משפטים.